

חסד ואמת

פרשת תולדות

א. "וַיַּעֲתֵר יַצְחָק לְה' לִזְבַּח אֲשֶׁתוֹ"

הדבר המיוחד את "תפילתם של צדיקים", הוא שיש לה יתרון מעל כל שאר תפילות בני אדם, עד שהיא מהפכת את מידת "רגזנות" למידת "רחמנות", נראה שזה משום שתפילתם יוצאת מהלב, ותפילה כזו יש בה אכן כוח מיוחד להפוך את מידותיו של הקב"ה לטובה. ניתן לרמוז עניין זה, על פי חישוב ההבדל שבין הערך המספרי של השורש "רחם" (שהוא 248) לבין "רוגז" (שהוא 216), ההפרש עולה למניין "לב" (32), כלומר על ידי תפילה כזו היוצאת מן הלב, נתוסף מספר "לב" על מספר "רוגז" עד שהתוצאה זהה למספר "רחם" וזה בעצם מה שהופך את מידותיו של הקב"ה למידת הרחמנות. כל תפילה אחרת, גם אם נאמרת באותו נוסח כמו זה של צדיקים, אך כל עוד שהיא חסרת "לב", לא קיימת בה סגולה זו של הפיכת המידות לטובה ולרחמנות.

על כן אנו מבקשים מה': ברוגז רחם ותזכור, כשאנו נדונים חס ושלום במידת ה"רוגז" אלא יתוסף ה"לב" והנהגת הקב"ה תהפוך להיות במידת ה"רחם". כך נוכל גם לפרש את הפסוק בישעיה (נו, א) "הצדיק אבד ואין איש שם על לב", מאחר ושהצדיק נאבד, אין מי שיוכל להתפלל תפילה היוצאת מן הלב. ומדת הרגזנות עדיין נשארת לפעול. וזה בעצם מה שגורם לכל היסורים והצרות שבעולם, וכמאמר הפסוק במשלי (י, יג): "ושבט לנו חסר לב", היסורים והכאות השבט נובעים בגלל "חסר לב" שאין תפילתנו מוסיפה את ה"לב" כדי להפוך הכל ל"רחם", לרחמי ה'. "ושמת שמו אברהם, ומצאת את לבבו נאמן לפניך". אברהם בגימטריה שווה "רחם" (248) והאיך? מפני כי "מצאת את לבבו נאמן", על ידי כך היה לו כוח להוסיף "לב" על "רוגז" ולהעלותו ולהפוך אותו למידת "רחם". (בן יהודע)

ב. "וַיְצוּדָה לִי צִיד... וַעֲשֵׂה לִי מְטַעֲמִים... וְהִבִּיאָה לִי וְאֶכְלָה"

רבינו מהר"ם אלשיך ז"ל דקדק בלשון הכתוב "לי" שהוא לכאורה שפת יתר, "צודה לי", "עשה לי", "הביאה לי", היה די לומר "וצודה ציד ועשה מטעמים והביאה ואוכלה", ולמה דקדק להדגיש בכל דבר "לי"? נוכל להבין זאת על פי מה שכתב בעל "שתי ידות", שעשו נולד בשעה ששימש מזל "מאדים", כמו שרמוז בנאמר: ויצא הראשון אדמוני. ואמרו בגמרא (שבת קנו). כי הנולד במאדים עתיד להיות גנב, לא אוכל משלו ולא שותה משלו. מסיבה זו, פחד יצחק אבינו שעשו יביא לו צייד מן הגזל. וגם אם יצווה עליו במפורש שלא יביא מן הגזל, מזלו ישפיע עליו שייכשל ויביא מן הגזל, שהרי זה טבעו: "לא אוכל משלו ולא שותה משלו". לכן התחכם וצוהו בצורה כזאת, שלא יהיה לעשו שום הנאה אישית במאכלו, כך שהמזל לא ישלוט בהכרח על כל מהלכיו. ביקש הימנו שלא יכין את הציד ואת האוכל, כי אם "לי", לשמי (לשם יצחק) בלבד. בנוסף לכך, גם לא ייהנה עשיו מאותה אכילה, ולא יבשל תבשיל מרובה לצורכו ולצורך אביו, אלא הכל יהיה לאביו בלבד. באופן כזה כשלא יהיה שפוט לנהוג כפי הוראת הכוכב שלו, יגיע אליו המאכל בהיתר ולא באיסור ח"ו, שהרי השפעת הכוכב חלה רק על עשו ולא על יצחק. וזהו דקדוק דבריו בצוותו את עשו: "וצודה לי ציד", לי - לשמי. גם אם אחר כך אל תהנה ממנו, אלא "ועשה לי מטעמים", רק לי - עבורי בלבד, אל תכין גם לעצמך כמו"כ הוסיף "והביאה לי" דוקא, "ואכלה" אני לבדי. באזהרות חוזרות ונשנות אלה התבקש עשו להרחיק עצמו מכל קשר ושייכות אישית למאכלי הצדיק. (אדרת אליהו)

חכמת חיים

א. "אומרים מקצת שבחו של אדם בפניו, וכולו - שלא בפניו"

ב. "הגרוע באדם הוא מי שכח לשונו עולה על כח שכלו"

ג. "דיכאון גורם לזנק רב! השתמש בכל תכסיס העולה על דעתך בכדי להביא את עצמך לידי שמחה"

לעילוי נשמת אסתר (סטלה) בת שמחה

אמן